

ความสำคัญการได้รับประกันตัวของผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

The Importance of Criminal Justice Assurance of Offenders

โอรสา สุวรรณชาติ, ศาตรา แก้วแพง

มหาวิทยาลัยทักษิณ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

E-mail : suwanorasa95@gmail.com

บทคัดย่อ

เมื่อมีความผิดเกิดขึ้น ย่อมมีผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และเมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้ใดกระทำความผิด รัฐจึงจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้กระทำความผิดไว้โดยอาศัยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษ ภายใต้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้น และเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นต่อสู้ข้อกล่าวหาได้อย่างเป็นธรรม ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง บัญญัติว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" จึงทำให้มีดุลพินิจของเจ้าพนักงานหรือศาลในการประกันตัว คือ การขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน หรือขอให้ปล่อยจำเลยในระหว่างพิจารณาของศาล เป็นการชั่วคราว เนื่องด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคนมีหน้าที่ และความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป ซึ่งหากผู้ต้องหาหรือจำเลยโดนกักขัง อาจส่งผลเสียกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยและครอบครัว หรืองานที่รับผิดชอบได้ การปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง รัฐจึงควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมได้ ให้มีโอกาสนในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คำสำคัญ : การได้รับประกันตัวของผู้ต้องหา หรือจำเลย การปล่อยตัวชั่วคราว

Abstract

When an offense happened inevitably, there are those who are accused of offenses. And when there is an allegation that any person commits an offense. It is therefore imperative that the state control offenders through the criminal justice process. Which is a law aimed at maintaining public order in society by bringing the offender to punishment under the protection of rights and liberties of that person and give the person an opportunity to fight the allegation fairly. Thus, the criminal justice process inevitably affects the rights and freedoms of a person. In accordance with the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. Thus, the discretion of the official or the court in bail is to request the release of the accused

during the investigation. Or asking the defendant to be released during court hearings temporarily. Since each accused or defendant has duties and various responsibilities that vary which if the accused or the defendant is detained it may adversely affect the accused or the defendant and the family or responsible work temporary release is therefore a very important criminal justice process. The state should therefore allow those involved Able to examine the justice process to have the opportunity to fully fight the case to gain confidence in the criminal justice system.

Keywords: Guarantee of the accused or defendant, Temporary release

บทนำ

ท่ามกลางสถานะเศรษฐกิจและสภาพสังคมไทยที่เสื่อมโทรมลงในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความวุ่นวาย และปัญหาต่าง ๆ มากมาย อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดคดีความต่างๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อความผิดเกิดขึ้นย่อมมีผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และเมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้ใดกระทำความผิดรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องทำการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้โดยอาศัยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นกระบวนการตามกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษภายใต้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้น และเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นต่อสู้ข้อกล่าวหาได้อย่างเป็นธรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีการควบคุมกักขังผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดไว้เพื่อความสะดวกในการดำเนินคดี ป้องกันการหลบหนีและป้องกันการทำลายพยานหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้น ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ภายใต้หลักการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" หลักการของกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าวยังสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติที่ได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยในข้อ ๑๑ (๑) กล่าวว่า "บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นต่อการต่อสู้คดี" อีกทั้งหลักการดังกล่าวยังสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เมื่อหลักการดังกล่าวต่างให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นการนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามาควบคุมไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีจึงเป็นการปฏิบัติที่ขัดกับหลักการสำคัญในการดำเนินคดีอาญา การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่รัฐนำเข้ามาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ถึงกระนั้นแม้ว่ารัฐได้เปิดโอกาสให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในการให้ประกันตัว เช่น

๑.สถานะทางเศรษฐกิจและ สังคม เนื่องด้วยสังคมปัจจุบัน ประชากรแต่ละครัวเรือนยังมีรายได้ไม่เท่ากัน บางคนมีฐานะดี บางคนมีฐานะยากจน และเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เมื่อจะต้องใช้หลักทรัพย์ในการประกันตัว ซึ่งแต่ละข้อหาความผิดจะมีหลักประกันไม่เท่ากัน เนื่องจากราคาหลักประกันในแต่ละข้อหาเมื่อเทียบกับฐานะความเป็นอยู่หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลทั่วไปยังถือว่าเป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง การกำหนดราคาหลักประกันในจำนวนเงินที่สูง ย่อมเกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางการเงินและเศรษฐกิจดี ย่อมมีโอกาสในการถูกปล่อยชั่วคราวมากกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจน เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจนนั้น ไม่มีเงินทองหรือทรัพย์สินใดๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหลักประกันและนำบุคคลมาเป็นประกัน ดังนั้นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ จึงควรให้โอกาสผู้ต้องหาหรือจำเลยพิสูจน์ตัวเอง จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย กรณีที่บุคคลนั้นเป็นหัวหน้าครอบครัว

๒. เนื่องด้วยมาตรฐานในการใช้ดุลพินิจของศาลในการประกันตัวหรืออนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเนื่องด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละคนมีหน้าที่ และความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งหากผู้ต้องหาหรือจำเลยโดนกักขัง อาจส่งผลเสียกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยและครอบครัว หรืองานที่รับผิดชอบได้ รวมไปถึงการกักขังตัวอาจจะส่งผลเสียต่อชื่อเสียงของผู้ต้องหาหรือจำเลย การปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากการอนุญาตให้ประกันตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหา หรือจำเลย เป็นการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยตัวของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งจะมีมาตรฐานในการพิจารณาความหนักเบาแห่งคดีไม่เหมือนกัน ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจได้รับความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับการประกันตัว ปัจจุบันยังมีผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกหลายคนที่ยังคงถูกกักขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งการถูกกักขังนั้น ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจทั้งของผู้ต้องหาเอง และครอบครัวของผู้ต้องหา และส่งผลต่ออิสรภาพของผู้ต้องหา ทำให้ต้องสูญเสียอิสรภาพตั้งแต่ยังมีคำวินิจฉัยชี้ขาดอันเป็นที่สุดของศาล (ทิพย์รัตน์ กุหลาบแก้ว, ศิวพร เสาวคนธ์, คมสัน สุขมาก ,๒๕๖๒)

ความยากจนจึงเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรม เพราะกระบวนการดำเนินคดีมีค่าใช้จ่ายสูงด้วยการตระหนักรู้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมข้างต้น ประเทศไทยนำโดยกระทรวงยุติธรรมจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น ผ่านการดำเนินการเชิงรุกในสองรูปแบบคือ (๑) การส่งเสริมความรู้แก่สังคมให้เข้าใจถึงหลักนิติธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (๒) การลดช่องว่างในการเข้าถึงความยุติธรรม ผ่านการให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในการดำเนินการของกระบวนการดำเนินคดีต่าง ๆ โดยภารกิจข้างต้นเป็นสิ่งที่ประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปี ๒๕๔๙ กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการจัดตั้ง “กองทุนยุติธรรม” ขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างหลักประกันในการช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่ขั้นตอนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ยังมีความล่าช้า ยุ่งยาก

เสียเวลา ทำให้คนที่บริสุทธิ์ต้องได้รับความล่าช้ากว่าจะพิสูจน์ความยุติธรรมของตนเอง และส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร (Leaving No One Behind ด้วยกองทุนยุติธรรม ,๒๕๖๓)

ดังนั้น รัฐจึงต้องมีกระบวนการที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะตัวจำเลย หรือผู้ต้องหาในคดีอาญา สามารถตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมได้ ว่าได้ดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมายหรือไม่ และให้ความเท่าเทียมเรื่องการให้ประกันตัวอย่างทั่วถึงก่อนคดีถึงที่สุด โดยการแก้ปัญหาให้กับผู้ต้องขังหรือจำเลย ที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการขอลปล่อยตัวชั่วคราว การกำหนดอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้จำเลย หรือผู้ต้องหาในคดีอาญา ได้มีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการพิจารณาของศาลและเจ้าพนักงานของรัฐมีความยุติธรรม กฎหมายจะสร้างสันติสุขแก่สังคม ทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง, ปฎิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติที่ได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยในข้อ ๑๑ (๑), ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด ๓ ปล่อยชั่วคราว (มาตรา ๑๐๖ - ๑๑๙ ทวิ), ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘, ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมทั้งรายงานวิจัย ตำรา และบทความทั้งไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัย

การประกันตัวหรือการปล่อยชั่วคราวในกฎหมายไทยนั้นมีมานานแล้ว เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการปล่อยตัวชั่วคราวปัจจุบัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จากการศึกษาพบว่า การปล่อยตัวชั่วคราวของประเทศไทย ยังมีข้อบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียม และความไม่เสมอภาคของผู้ต้องหาหรือจำเลย เหตุเพราะบทบัญญัติของกฎหมาย ได้จำกัดอัตราโทษแห่งคดีที่จำเลยสามารถเข้าร่วมโครงการประเมินความเสี่ยง และการกำกับดูแลจำเลยในชั้นปล่อยตัวชั่วคราว และต้องมีบุคคลรับรองความประพฤติ นอกจากนี้การปล่อยตัวชั่วคราวโดยการประเมินความเสี่ยง จะเป็นวิธีการที่สามารถทำนายความเสี่ยงจากการปล่อยตัวชั่วคราวได้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่เข้ามาช่วยประกอบการตัดสินใจอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวของศาล และหลีกเลี่ยงการใช้ดุลพินิจของศาลเพียงอย่างเดียว ซึ่งการประเมินความเสี่ยงนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ เพราะไม่ได้ยึดโยงอยู่กับหลักประกันที่เป็นเงินหรือทรัพย์สิน

อภิปรายผล

การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนศาลจะพิจารณาคดีนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง บัญญัติว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ถึงแม้จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้รับสิทธิเสรีภาพของตน ในขณะที่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุด แต่ยังมีกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการการปล่อยตัวชั่วคราวได้ ไม่ว่าจะด้วยปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเงินในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง หรือแม้กระทั่งการถูกจำกัดสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว สำหรับคดีที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก หรือคดีมีทุนทรัพย์สูง ศาลอาจจะไม่อนุญาตให้ประกันตัว หรือหากจะอนุญาตให้ประกันตัว ก็อาจจะต้องใช้หลักประกันตามความเหมาะสม ดังนั้น เพื่อลดลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีฐานะทางการเงินเช่นไร ย่อมได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการปล่อยตัวชั่วคราว หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีฐานะยากจน ไม่สามารถนำเงินหรือหลักทรัพย์มาประกันตัวชั่วคราวได้ ส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นต้องถูกกักขังในเรือนจำจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ท้ายที่สุดแล้วพวกเขาอาจมิใช่ผู้กระทำผิดที่ย่อมเป็นไปได้ แต่สิ่งที่มีได้รับการให้ปล่อยชั่วคราวนั้นมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่และครอบครัว เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยบางคนเป็นเสาหลักทำมาหาเลี้ยงครอบครัวเพียงคนเดียว หากไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวอาจส่งผลกระทบต่อ บุตร สามี ภรรยา ตลอดจน บิดา มารดา ของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ทำให้ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน อีกทั้ง ปัจจุบัน มีโรคระบาดโควิด-๑๙ เกิดขึ้น การหาเงินประกันตัวจึงเป็นเรื่องยากลำบากของผู้ที่อยู่ในฐานะหาเช้ากินค่ำ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เพราะหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดนกักขัง ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยและครอบครัว หรืองานที่รับผิดชอบ รวมไปถึงการกักขังตัวอาจจะส่งผลเสียต่อชื่อเสียงของผู้ต้องหาหรือจำเลย การปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากการอนุญาตให้ประกันตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย เป็นการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยตัวของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งจะมีมาตรฐานในการพิจารณาความหนักเบาแห่งคดีไม่เหมือนกัน ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจได้รับความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับการประกันตัว ปัจจุบันยังมีผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกหลายคนที่ยังคงถูกกักขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ส่งผลต่ออิสรภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตั้งแต่ยังมีคดียังดำเนินคดีอันเป็นที่สุดของศาล เป็นการที่เจ้าพนักงานหรือศาลใช้ดุลพินิจที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง บัญญัติว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด" แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือได้รับการประกันตัว เพื่อให้ไม่ถูกกักขังก่อนศาลพิพากษาและสามารถสู้คดีนอกคุกได้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๗ ก็ได้บัญญัติเป็นหลักไว้โดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญว่า "ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว" ย่อมหมายความว่าตราบใดที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินและพิพากษาคดีถึงที่สุด ผู้ต้องหาหรือจำเลยควรได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เป็นการให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้รับสิทธิเสรีภาพของตนก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

ปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้มีการทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่างศาลยุติธรรมกับฝ่ายปกครอง ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ หน่วยงานฝ่ายปกครองท้องถิ่น เข้ามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและรับรายงานตัวในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาล โดย กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด และเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังก่อนการตัดสินคดีเป็นเวลานานเกินความจำเป็น จากบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือดังกล่าว กำหนดให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้รับการแต่งตั้ง มีบทบาท การช่วยยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ขอปล่อยชั่วคราว การช่วยกำกับดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว การเป็นผู้รับรายงานตามกำหนดนัดของศาล (ส่วนการสอบสวนคดีอาญาสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง, ๒๕๖๑)

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จึงขอเสนอแนะให้มีการทบทวนปรับปรุงแก้ไขการใช้อำนาจตามกฎหมาย ดังนี้

การอนุญาตให้ประกันตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยตัวของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งจะมีมาตรฐานในการพิจารณาความหนักเบาแห่งคดีไม่เหมือนกัน ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจได้รับความไม่เท่าเทียมกันในการได้รับการประกันตัว ปัจจุบันยังมีผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกหลายคนที่ยังคงถูกกักขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งการถูกกักขังนั้น ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจทั้งของผู้ต้องหาเอง และครอบครัวของผู้ต้องหา และยังส่งผลต่ออิสรภาพของผู้ต้องหา ทำให้ต้องสูญเสียอิสรภาพตั้งแต่ยังมีคดีความในชั้นต้นอันเป็นที่สุดของศาล ปัญหาเหล่านี้อาจหมดไป หากศาลได้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง และควรมีการกำหนดบรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจที่ชัดเจนในการพิจารณาอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้มีโอกาสต่อสู้คดีนอกคุก

นอกจากนี้การปล่อยตัวชั่วคราวของประเทศไทย หากมีการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้จะเป็นหลักประกันเสรีภาพและให้โอกาสผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เข้าถึงความยุติธรรมได้มากขึ้น โดยควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมเรื่องการประเมินความเสี่ยงไว้และนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) มาใช้ในการควบคุมจำเลยที่มีอัตราโทษสูงกว่า ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ วรรคสาม ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การไม่ปล่อยชั่วคราวที่ไม่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเรื่องที่มีปัญหามากในขณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีผลต่อความเชื่อถือศรัทธาของผู้คนที่มาต่อศาลและกระบวนการยุติธรรม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของภาคนิพนธ์ เรื่อง ความสำคัญการได้รับประกันตัวของผู้กระทำ
ความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ทักษิณ

บรรณานุกรม

นางอารีพร กลั่นนุรักษ์ “การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข “ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ,๒๕๔๕

นายสุรินทร์ มากชูชิต “ระบบปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา ศึกษาการใช้หลักประกันในคดีอาญา” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,๒๕๕๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

งานวิจัยฉบับสมบูรณ์การนำวิทยาการบริหารความเสี่ยงในเชิงพฤติกรรมศาสตร์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปล่อยชั่วคราว โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา ฯ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ,๒๕๖๑

นางสาวอรุณญา ใจยังยืน “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เฉพาะกรณีการปล่อยชั่วคราว” , ๒๕๕๗

มนต์ชัย ชนินทรลีลา “ขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว” URL: https://madlab.cpe.ku.ac.th/forest/มนต์ชัย_ชนินทรลีลา

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

บทความ Leaving No One Behind ด้วยกองทุนยุติธรรม ,๒๕๖๓

URL: <http://sdgs.nesdc.go.th/leaving-no-one-behind>

วารสารส่วนการสอบสวนคดีอาญา สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง , ๒๕๖๑

ทิพย์รัตน์ กุหลาบแก้ว, ศิวพร เสาวคนธ์, คมสัน สุขมาก “ปัญหาทางกฎหมายในการปล่อยตัวชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวน” ,๒๕๖๒